

Плетенець Віктор Миколайович
доцент кафедри криміналістики,
судової медицини та психіатрії
Дніпропетровський державний
університет внутрішніх справ,
кандидт юридичних наук, доцент

ОРАНІЗАЦІЙНО-ТАКТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПІДГОТОВКИ ДО ОБШУКУ

Результативність проведення обшуку багато в чому залежить від ретельної підготовки слідчим до нього. В підготовку входить отримання необхідної орієнтуючої інформації та розробка плану обшуку. Зазначена специфічна особливість підготовки до обшуку обумовлена необхідністю забезпечити елемент раптовості, який грає виключно важливу роль при здійсненні даної слідчої дії [1, с. 125].

Отримання орієнтовної інформації здійснюється, у першу чергу, шляхом вивчення відомостей про особу обшукуваного, місце проведення обшуку та об'єкти, які необхідно обшукати тощо. Збір максимальної кількості зазначеної інформації сприятиме успіху у проведенні слідчої (розшукової) дії. Обсяг зазначеної інформації визначається особливостями розслідуваного кримінального правопорушення, характером пошукових завдань тощо. До числа відомостей про особу обшукуваного зазвичай відносяться такі дані, як: його фізичний стан і психічні особливості, темперамент, спосіб життя, звички, склад членів сім'ї, які проживають з ним, взаємини з членами його сім'ї, стосунки з сусідами (якщо необхідно), чи немає зброї, вид професійної діяльності. та ін. Про місце проведення обшуку бажано знати наступне: його адресу, розташування будови, призначення та особливості, номер під'їзду, поверху, де вхід у під'їзд, чи є балкон, не з'єднаний він з балконом іншої квартири, шляхи підходу до будинку, план приміщення; про місцевість - її характер, особливості, орієнтири, межі, шляхи підходу тощо. Про розшукувані об'єкти доцільно знати: їх найменування, призначення, кількість, розмір, обсяг, форми, матеріал, з якого виготовлені, наявні особливості та ін.

Вагомою складовою проведення обшуку є складання плану. У ньому, незалежно від особливостей майбутнього обшуку, зазвичай, відображуються такі складові: день і час початку і закінчення; склад і кількість учасників обшуку з урахуванням передбачуваних умов; розподіл обов'язків між ними; потрібні фахівці і технічні помічники, а також техніко-криміналістичні засоби, способи забезпечення його раптовості, способи попередження можливого збройного або іншого опору (протидії); послідовність і тактика пошукових дій на місці обшуку; форма зв'язку з органами поліції та прокуратурою та ін.

Вибір моменту обшуку обумовлений ступенем його невідкладності,

наявністю сил і засобів для його проведення, ступенем його підготовленості, можливістю раптового проникнення на місце обшуку, доцільністю присутності на місці обшуку певних осіб (підозрюваного, членів його сім'ї і т. ін.), передбачуваної тривалістю обшуку тощо.

Практика показує, що найбільш зручним часом є ранок. При цьому треба враховувати спосіб життя обшукуваного, розпорядок дня у приміщенні, на роботі. За певних обставин обшук може проводитися вночі, такі обставини необхідно зазначати у постанові [2, с. 96].

Склад учасників обшуку визначається з урахуванням тяжкості вчиненого кримінального правопорушення, особливостей особистості обшукуваного, наявності у нього зброї, злих собак, характеру розшукуваних об'єктів, місця обшуку та його території, наявності схованок та ін. З урахуванням цього визначається число потрібних працівників, фахівців, технічних помічників та ін.

Необхідні для обшуку техніко-криміналістичні засоби відносяться головним чином до категорії пошукових (щупи, трали, бури, метало-і магнітошукачі, рентгенівська апаратура та ін.).

Варто наголосити, що обшук вимагає від слідчого психологічної готовності до нього, що виражається в концентрації уваги всіх органів почуттів, цілеспрямованості та стійкості уваги. Примусовий характер обшуку, звичайно супроводжується виникненням конфліктної ситуації під час нього, вимагає від слідчого проявляти максимальний спокій, витримку, коректність у своїх діях і не втрачати самовладання [3, с. 96].

Обізнаність слідчого про психологічні закономірності процесу приховування тих чи інших об'єктів ховаючими їх особами при обранні місця його маскування, обрання відповідної поведінки під час обшуку і застосовуваних хитрощах, розрахованих на брідливість, неухважність, недосвідченість слідчого та інших учасників обшуку, труднощі пошуку, почуття жалю та ін

Значної уваги слідчому необхідно приділити спостереженню за поведінкою особи, приміщення якої обшукується. Це обумовлено тим, що при наближенні до місця приховування об'єктів, що відшуковуються особа може відреагувати, наприклад почервонінням або зблідненням, підвищеним потовиділенням, різкою зміною у поведінці, втратою свідомості тощо. Має привернути увагу й показна люб'язність, пропозиція випити кави, намагання «допомоги» слідчому у пошуках, якихось об'єктів. У таких випадках слідчим, котрі проводять обшуки варто згадувати оповідання М.Зощенко «Про те, як Ленін жандармів перехитрив» [4]. Відповідно, до пропозицій осіб, у приміщенні яких проводиться обшук, необхідно ставитись критично.

Усвідомлення слідчим зазначених факторів до проведення обшуку, значною мірою, сприятиме зменшенню можливості припущення помилок. Все зазначене дозволяє наголосити на необхідності ретельної підготовки

до проведення обшуку. Цим буде забезпечено всебічне його проведення. Як наслідок підвищиться якість проведення даної процесуальної дії та зменшиться можливість отримання негативного результату.

Список використаних джерел:

1. Белкін Р.С. Криміналістика. Учеб. для вузів МВС. - М.: Акад. МВС, 1995. – 357с.
2. Салтевський М.М. Криміналістика (у сучасному викладі): Підручник. – К.: Кондор, 2006. – 588 с., 32 іл.
3. Белкін Р.С. Криміналістика: проблеми, тенденції, перспективи: Заг. і част. теорії. - М.: Юрид. лит., 1987. – 270с.
4. Код доступу: http://smartfiction.ru/prose/lenin_i_deti/

Бацько Ігор Миколайович

доцент кафедри кримінального процесу
кандидат юридичних наук, доцент
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

Бацько Дмитро Ігорович

студент 4 курсу юридичного факультету
Дніпропетровського національного
університету імені Олеся Гончара

Піскова Леся Федорівна,

курсантка 2 курсу
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

ПРАВОВІ АСПЕКТИ ЗМІНИ ЗОВНІШНОСТІ СУБ'ЄКТІВ КРИМІНАЛЬНОГО СУДОЧИНСТВА

Будь-яке юридичне провадження починається із установлення особистості правопорушника. Слідчий, як і інші владні посадові особи, що керують кримінальним судочинством, насамперед зобов'язані встановити особистість правопорушника в справі, що перебуває в їхньому провадженні. Установлення особистості правопорушника є безумовним й першочерговим правилом розкриття злочину й завданням кримінального процесу в цілому.

Практичним досвідом напрацьовано низку способів установлення особистості правопорушника: за допомогою документів, що засвідчують особистість, (паспорту; військового квитка; посвідчення про право керування автотранспортним, повітряним або водним транспортним засобом; службового посвідчення; членського квитка громадської організації й т.п.); шляхом перевірки наявної інформації в масивах алфавітно-довідкових, криміналістичних або інших обліків (за наявною інформацією обласних адресних бюро; при наявності відбитків пальців – у дактилотеці; у випадку одержання відомостей про кличку – у масивах автоматизованих баз даних і т.п.; при отриманні слідів біологічної